

มาตรการภาษีเพื่อลดโลกร้อน (กรณีภาษีสรรพสามิตกับสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์)

Tax Measures to Reduce Global Warming (the Case of Excise Tax with Emission Carbon dioxide Products)

วชิรพงศ์ ศรีเจริญวงศ์*, ณัฐวุฒิ ปฐมสิทธิการกิจ และ อรอนงค์ เกียรติพิศาลสกุล

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ 19/1 ถนนเพชรเกษม แขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม กรุงเทพฯ 10160

*ติดต่อ : wachirapongs@sau.ac.th, 081-8302098

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์มุ่งศึกษาแนวความคิดการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์เพื่อลดโลกร้อน ศึกษาอนุสัญญาระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหาการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต และพ.ศ. 2560 โดยเปรียบเทียบกับกฎระเบียบการปรับคาร์บอนก่อนเข้าพรมแดนของสหภาพยุโรปและกฎหมาย FAIR Transition and Competition Act 2021 ของสหรัฐอเมริกา โดยงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการวิจัยเอกสาร แล้วนำข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์เพื่อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อกฎหมายภาษีสรรพสามิตกับสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่เหมาะสม

ผลการวิเคราะห์ในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 พบว่าไม่มีบทบัญญัติการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ และมาตรา 6 (2) ยังไม่เหมาะสมโดยต้องตัดสินหากปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์บนสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ ทำให้เกิดปัญหาการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกาได้ ปัญหาในบัญชีพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตไม่มีการกำหนดสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ ส่งผลให้ไม่สามารถจัดเก็บภาษีจากกระบวนการผลิตตามมาตรการปรับคาร์บอนก่อนเข้าพรมแดนของสหภาพยุโรป ทั้งยังไม่มีหลักเกณฑ์ในการคำนวณอัตราภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ ไม่เหมือนกับกฎหมายสหรัฐอเมริกาที่นำปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์มาคำนวณรวมทั้งการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ประกอบการที่ไม่เสียภาษีจากสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ ขณะที่สหภาพยุโรปจ่ายค่าปรับในกรณีที่นำเข้าสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์เท่านั้น

ดังนั้นแนวทางร่างกฎหมายภาษีสรรพสามิตกับสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ควรกำหนดคำจำกัดความ เช่น สินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ สินค้าที่มีฉลากฟุตพริ้นท์ เป็นต้น กำหนดสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ในบัญชีพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต รวมทั้งเสนอให้มีหมวด 1 การจัดเก็บภาษีสรรพสามิต เช่น การตัดสินหากสินค้าที่มีปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ เป็นต้น หมวด 2 การเสียภาษีสรรพสามิตเป็นการคำนวณอัตราภาษีในสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ หมวด 3 สินค้าที่จัดเก็บภาษี หมวด 4 การจดทะเบียนสรรพสามิต หมวด 5 การยื่นแบบรายการภาษีและการชำระภาษี และหมวด 6 บทกำหนดโทษ

คำหลัก: ลดโลกร้อน, ภาษีสรรพสามิต, สินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์

ก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ UNITAR[3] ก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อยออกสู่ชั้นบรรยากาศที่สำคัญ ได้แก่ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ก๊าซมีเทน (CH_4) และก๊าซไนตรัสออกไซด์ (N_2O) ซึ่งส่งผลต่อสมดุลพลังงานจากดวงอาทิตย์ที่แผ่ลงมาสู่พื้นผิวโลก เนื่องจากก๊าซเหล่านี้มีคุณสมบัติในการดูดซับความร้อนจากพื้นผิวโลกไม่ให้อากาศกลับสู่อวกาศ และมีการแผ่พลังงานส่วนหนึ่งกลับลงยังพื้นผิวโลก ส่งผลให้พื้นผิวโลกและบรรยากาศชั้นล่างอบอุ่นและร้อนกว่าปกติซึ่งรู้จักกันในนาม “ปรากฏการณ์เรือนกระจก” ซึ่งก๊าซเรือนกระจกทำให้ความเข้มข้นของ CO_2 ในชั้นบรรยากาศโลกเพิ่มขึ้นตามที่องค์การอุตุนิยมวิทยาโลก กล่าวว่า ความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ทั่วโลกสูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนยุคอุตสาหกรรมถึง 50% ทำให้มีโอกาสมากขึ้นที่จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของข้อตกลงปารีสที่ต้องการจำกัดภาวะโลกร้อนไม่ให้อุณหภูมิโลกเพิ่มขึ้นเกิน 1.5 องศาเซลเซียสได้[4] ที่เป็นพันธกรณีให้ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก[5] ซึ่งก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศเกิดจากธรรมชาติ และเกิดจากฝีมือมนุษย์ เช่น การเผาไหม้เชื้อเพลิง เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ และการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือการเกษตรกรรม

สำหรับประเทศไทยการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) มีปริมาณเพิ่มขึ้น สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน (สนพ.) รายงานว่าปี 2565 มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์อยู่ที่ 247.7 ล้านตันคาร์บอนเพิ่มขึ้นเพียง 1.5% ตามทิศทางเศรษฐกิจที่ฟื้นตัว โดยพบว่าภาคการขนส่ง มีสัดส่วนการปล่อยก๊าซ CO_2 อยู่ที่ 79.6 ล้านตันเพิ่มขึ้นมากที่สุด รองลงมาภาคอุตสาหกรรม มีสัดส่วนการปล่อยก๊าซ CO_2 อยู่ที่ 66.5 ล้านตัน CO_2 ภาคการผลิตไฟฟ้า มีสัดส่วนการปล่อยก๊าซ CO_2 อยู่ที่ 87.9 ล้านตัน และภาคเศรษฐกิจอื่นๆ ได้แก่ ภาคธุรกิจและครัวเรือน จะมาจากการใช้น้ำมันสำเร็จรูปเพียงอย่างเดียว[6]

ในประเทศที่พัฒนาโดยเฉพาะประเทศในทวีปยุโรปที่ให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมาก อย่างประเทศในยุโรป เอเชีย และแอฟริกาเริ่มมีการนำภาษีคาร์บอนมาบังคับใช้ ปัจจุบันมี 29 ประเทศ ได้ทำการจัดเก็บภาษีคาร์บอนแล้ว โดยอัตราภาษีคาร์บอนในต่างประเทศมีการจัดเก็บค่อนข้างแตกต่างกัน ตั้งแต่ 0.08 – 137 เหรียญสหรัฐ ต่อตัน CO_2 ซึ่งมีทั้งการจัดเก็บภาษีทางตรงจากการผลิตและจัดเก็บภาษีจากการบริโภค[7] อัตราภาษีเพิ่มขึ้นตามปริมาณการปล่อยก๊าซ CO_2 ทั้งการจัดเก็บจากสินค้าทางอ้อม และการจัดเก็บโดยตรงจากกระบวนการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรมตามมาตรการ EU-CBAM ของสหภาพยุโรป CBAM คือ มาตรการปรับคาร์บอนก่อนเข้าพรมแดน (Carbon Border Adjustment) ช่วงแรกจะบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2566 – 31 ธันวาคม พ.ศ.2668 หมายถึง ผู้นำเข้ามีหน้าที่ต้องรายงานข้อมูลปริมาณสินค้าที่นำเข้าและการปล่อยคาร์บอนในกระบวนการผลิต (Embedded Emissions) และจะเริ่มบังคับให้ผู้นำเข้าต้องซื้อใบรับรอง CBAM (CBAM Certificate) ตามปริมาณจริงของการปล่อยคาร์บอนในกระบวนการผลิต ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2569 เป็นต้นไป[8]

โดยมาตรการ CBAM เป็นจัดการและควบคุมการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของสินค้าบางประเภท ได้แก่ เหล็กและเหล็กกล้า อะลูมิเนียม ซีเมนต์ ไฟฟ้า และปุ๋ย ที่นำเข้าไปสหภาพยุโรปที่ ป้องกันการรั่วไหลของก๊าซคาร์บอน (Carbon Leakage) อาทิ ถ้ามีการนำเข้าสินค้าเหล็กเข้าไปที่สหภาพยุโรป และมีการคำนวณแล้วว่าการปล่อยก๊าซเรือนกระจก 1,000 ตัน ผู้ประกอบการต้องซื้อ CBAM Certificate 1,000 หน่วย เพื่อส่งมอบก่อนนำสินค้าเข้าไปยังสหภาพ ยุโรป (1 CBAM Certificate = CO_2 1 ton) กรณีที่ไม่ส่งมอบ CBAM Certificate จะมีค่าปรับ 40-100 ยูโรต่อตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า [9] และหลายประเทศมีเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero) เช่น สหรัฐอเมริกาเริ่มมีมาตรการ “ค่าธรรมเนียมการนำเข้า

สำหรับผู้ก่อมลพิษ” (Polluter Import Fee) ที่จะกีดกันให้ผู้นำเข้าสินค้าต้องปรับกระบวนการผลิตให้ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์น้อยลง ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการจัดเก็บภาษีในการผลิตสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา

ในประเทศไทยมีมาตรการจัดเก็บภาษีคาร์บอน (carbon tax) แบบบังคับใช้ โดยกรมสรรพสามิต ได้ออกกฎกระทรวงกำหนดเพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 รถยนต์นั่งที่มีความจุของกระบอกสูบไม่เกิน 3,000 ลูกบาศก์เซนติเมตร และมีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ไม่เกิน 150 กรัม/กิโลเมตร จัดเก็บภาษีร้อยละ 25 หรือที่มีความจุของกระบอกสูบเกิน 3,000 ลูกบาศก์เซนติเมตร มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เกิน 200 กรัม/กิโลเมตร จะเห็นได้เป็นการจัดเก็บภาษีตามปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ โดยรถยนต์ที่มีอัตราการปล่อย CO₂ ต่ำจะจัดเก็บอัตราภาษีต่ำ และอัตราภาษีเพิ่มขึ้นตามปริมาณการปล่อยก๊าซ CO₂

ทั้งนี้ในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มีปัญหาไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้กับสินค้าที่ปล่อยคาร์บอน ตามบัญชีเพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต มีแต่สินค้าน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน และสินค้าสารทำลายชั้นบรรยากาศ หมายความว่า สารเคมีสังเคราะห์ประเภทไฮโดรคาร์บอนที่มี คลอรีน ฟลูออรีน หรือโบรมีนเป็นองค์ประกอบ หรือฮาโลเจนเตตไฮโดรคาร์บอน เมื่อมีการสะสมในชั้นบรรยากาศจะทำให้โมเลกุลของโอโซนถูกทำลาย ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะสารเคมีสังเคราะห์เท่านั้น ซึ่งไม่มีบทบัญญัติสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนและกำหนดสินค้าที่ส่งออกที่ชัดเจน

นอกจากนี้ปัญหาในการคำนวณภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนควรเป็นอย่างไร ซึ่งตามเกณฑ์ในการเก็บภาษีคาร์บอนตามหลักสากลกำหนดให้ผู้ปล่อยก๊าซเรือนกระจกต้องจ่ายค่าปล่อยก๊าซเรือนกระจก ตามหลักการของ “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” หรือ “Polluter pays principle” โดยรัฐบาลสามารถกำหนดอัตราภาษีต่อตัน

คาร์บอน อยู่ระหว่าง 1-137 ดอลลาร์สหรัฐต่อตัน คาร์บอนไดออกไซด์ หรือนำคาร์บอนเครดิตมาใช้ในการจัดเก็บภาษีจากสินค้าที่ปล่อยคาร์บอน ซึ่งประเทศไทยไม่มีหลักเกณฑ์ในการคำนวณภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอน และควรมีบทลงโทษเป็นอย่างไรสำหรับผู้ที่ไม่เสียภาษีหรือหลีกเลี่ยงไม่จ่ายภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอน

ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจศึกษา มาตรการภาษีเพื่อลดโลกร้อน กรณีภาษีสรรพสามิตกับสินค้าที่ปล่อยคาร์บอน โดยทำการวิเคราะห์ว่ามีปัญหาในประเด็นใดบ้าง โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขการจัดเก็บภาษีกับสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ.2560 ให้เป็นไปตามการส่งออกสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนในมาตรการปรับคาร์บอนก่อนเข้าพรมแดน (CBAM) ของสหภาพยุโรป ถ้ามีการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนที่ดี จะส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศไทยดีขึ้นและช่วยลดปัญหาโลกร้อน ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้เป็นศูนย์

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอน
2. เพื่อศึกษาการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนของต่างประเทศ และระหว่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560
4. เพื่อศึกษาหาแนวทางการปรับปรุง แก้ไขการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ที่เหมาะสมเพื่อลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้เป็นศูนย์

3. ปัญหาในการวิจัย

เนื่องจากประเทศที่พัฒนาแล้วให้ความสำคัญกับภาวะโลกร้อนเป็นอย่างมาก จนมีมาตรการปรับคาร์บอน

ก่อนเข้าพรมแดน ให้ผู้นำเข้าต้องรายงานข้อมูลปริมาณสินค้าที่นำเข้าและการปล่อยคาร์บอนในกระบวนการผลิต แต่ในประเทศไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับภาวะโลกร้อนมากเท่าที่ควร มีแต่ออกกฎหมายกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 เฉพาะรถยนต์นั่งเท่านั้น ทั้งนี้ในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มีปัญหาไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้กับการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอน ไม่มีบทบัญญัติสินค้าที่ปล่อยคาร์บอน และกำหนดสินค้าที่ส่งออกที่ชัดเจน ไม่มีหลักเกณฑ์ในการคำนวณภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอน และการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่เสียภาษีหรือหลีกเลี่ยงไม่จ่ายภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอน ดังนั้นควรมีปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ในการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอน เพื่อให้การจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนเป็นไปตามประเทศที่พัฒนาแล้ว ตลอดจนผู้ประกอบการสามารถส่งออกได้มากขึ้น และช่วยลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้เป็นศูนย์

4. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาเรื่องมาตรการภาษีเพื่อลดโลกร้อนกรณีภาษีสรรพสามิตกับสินค้าที่ปล่อยคาร์บอน มุ่งศึกษาแนวคิดการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอน การจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา ตลอดจนมาตรการทางกฎหมายตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ได้แก่ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) พิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) และข้อตกลงปารีส และอันไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอน โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

5. วิธีดำเนินการศึกษา

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) จากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ บทความกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอน ภาวะโลกร้อนและก๊าซเรือนกระจก มาตรการทางกฎหมาย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ปี พ.ศ.2560 และกฎหมายเกี่ยวภาษีได้แก่ พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 และประกาศต่างๆ และการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา ตลอดจนมาตรการทางกฎหมายตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ได้แก่ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) พิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) และข้อตกลงปารีส โดยการวิเคราะห์ปัญหาวิเคราะห์ปัญหาการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอน โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำผลการวิเคราะห์มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ในการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนต่อไป

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิดการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอน
2. ทำให้ทราบถึงการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนของต่างประเทศ และระหว่างประเทศ
3. ทำให้ได้ผลการวิเคราะห์ปัญหาการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนใน พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560
4. ทำให้ได้แนวทางการปรับปรุง แก้ไขการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ที่เหมาะสมเพื่อลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้เป็นศูนย์

7. สรุปและอภิปรายผล

การศึกษามาตรการภาษีเพื่อลดโลกร้อน กรณีภาษีสรรพสามิตกับสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์เพื่อลดปัญหาโลกร้อนการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ระหว่างประเทศและต่างประเทศ วิเคราะห์ปัญหาการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 เปรียบเทียบกับสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกาและศึกษาแนวทางร่างกฎหมายภาษีสรรพสามิตกับสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่เหมาะสมเพื่อลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้เป็นศูนย์ และให้เป็นไปตามมาตรการปรับคาร์บอนก่อนเข้าพรมแดน (CBAM) ของสหภาพยุโรป ทั้งนี้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2560 มาบังคับใช้กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่เสียภาษีอากร และหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชน หรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงนั้นคือปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และปัญหาในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ได้แก่ การไม่มีบทบัญญัติการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ บัญชีพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตไม่มีการกำหนดสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ ปัญหาหลักเกณฑ์ในการคำนวณอัตราภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ และการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ประกอบการหรือโรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่เสียภาษีในการผลิตสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนเข้าพรมแดน (Carbon Border Adjustment Mechanism: CBAM) ของสหภาพยุโรปและกฎหมาย FAIR Transition and Competition Act 2021 ที่แก้ไขประมวลรัษฎากร ปี 1986 ของสหรัฐอเมริกา

ดังนั้นควรมีร่างกฎหมายภาษีสรรพสามิตกับสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่เหมาะสม เพื่อให้การจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์เป็นไปตามประเทศที่พัฒนาแล้ว ตลอดจนผู้ประกอบการสามารถส่งออกได้มากขึ้นและช่วยลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้เป็นศูนย์ในอนาคต

1. การไม่มีบทบัญญัติในการจัดเก็บภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์เพื่อลดโลกร้อน ผู้วิจัยเห็นว่าหากยังไม่มีกร่างกฎหมายการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ผลิตจากโรงงานหรือนำเข้า ที่จะส่งออกไปยังสหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกาทำให้เกิดปัญหาการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกาได้ ดังนั้นรัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการร่างกฎหมายการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ ที่เป็นมาตรการควบคุม พร้อมทั้งเตรียมขึ้นทะเบียนกับคณะกรรมการยุโรปภายใต้ CBAM การซื้อขายคาร์บอนไดออกไซด์ การรายงานและการตรวจสอบการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ การรายงานการจ่ายค่าคาร์บอนสินค้านำเข้าและส่งออก เพื่อรักษาความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจไทย รวมทั้งด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เพื่อลดผลกระทบภาวะโลกร้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อันเป็นผลทำให้สินค้าที่ช่วยลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มีมาตรฐานสิ่งแวดล้อมเทียบเท่ากับสหภาพยุโรป ไม่ถูกกีดกันทางการค้า แต่ทั้งนี้ในกระบวนการผลิตยังต้องแบกรับภาระต้นทุนที่เพิ่มขึ้นทั้งค่าใช้จ่ายในการปรับโครงสร้างการผลิต การเตรียมพร้อมบุคลากร และค่าตรวจประเมินและรักษาระบบเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการ CBAM ในการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

2. บัญชีพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตไม่มีการกำหนดสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางร่างกฎหมายการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ควรกำหนดสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ในพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต ได้แก่

ก๊าซธรรมชาติปิโตรเลียม ถ่านหิน หรือผลิตภัณฑ์อื่นใดที่ได้มาจากก๊าซธรรมชาติ ปิโตรเลียม หรือถ่านหินที่ใช้ เหล็กและเหล็กกล้า อะลูมิเนียม ซีเมนต์ ผลิตภัณฑ์ใดๆ เช่น สินค้าทางเกษตรกรรม การขนส่ง ที่มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เป็นต้น

3. ปัญหาหลักเกณฑ์ในการคำนวณอัตราภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ แนวทางการร่างกฎหมายการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ควรมีการจัดเก็บภาษีการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ในรูปแบบผลิตภัณฑ์ สำหรับเลือกผลิตภัณฑ์ที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ และมีหลักเกณฑ์ในการคำนวณตามการปล่อยคาร์บอน ไดออกไซด์ โดยการคำนวณจากปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ตามฉลากคาร์บอนฟุตพริ้นท์คู่กับอัตราสรรพสามิตที่กำหนดท้ายบัญชีพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต

4. การกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ประกอบการหรือโรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่เสียภาษีสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ แนวทางร่างกฎหมายการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนได ออกไซด์ ควรมีบทลงโทษ ดังนี้

(1) ผู้ประกอบการหรือโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการผลิตหรือนำเข้าสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์กรณีไม่เสียภาษี ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

(2) ผู้ประกอบการหรือโรงงานอุตสาหกรรมแสดงเจตนาไม่ยื่นแบบรายการภาษี เพื่อหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีหรือแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ด้วยถ้อยคำอันเป็นเท็จ นำพยานหลักฐานเท็จมาแสดงสำหรับสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

8. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ภาครัฐควรปรับปรุง แก้ไขการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากประชาชนเกี่ยวกับสินค้าที่ ปล่อย

คาร์บอนไดออกไซด์ในตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ที่ช่วยลดภาวะโลกร้อนก่อนที่ออกกฎหมายการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์

2. แนวทางร่างกฎหมายการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ควรมีสินค้าที่มีฉลากคาร์บอนฟุตพริ้นท์ เป็นฉลากที่แสดงข้อมูลให้ผู้บริโภคได้ทราบปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ตลอดวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์ และกระตุ้นให้ผู้ประกอบการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีในการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

3. ควรนำหลักการวัฏจักรชีวิตของสินค้าไปใช้เพื่อให้รู้ถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นระหว่างกิจกรรมและหาแนวทางในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่การได้มาซึ่งวัตถุดิบการผลิต การใช้งาน การทิ้งทำลาย และการขนส่งในระหว่างกระบวนการ

4. โรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกสินค้าไปสหภาพยุโรปควรมีความชัดเจนว่ากระบวนการผลิตสินค้าแต่ละขั้นตอนจะปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์มากน้อยเพียงใด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามมาตรการปรับคาร์บอนก่อนเข้าพรมแดน

5. ควรมีการศึกษาต่อในเรื่องเกี่ยวกับสินค้าที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ ถ้ามีการบังคับใช้กฎหมายการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในสินค้าที่ ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ เนื่องจากจะมีต้นทุนที่สูงขึ้น ผู้บริโภคอาจต้องซื้อสินค้าแพงมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

9. เอกสารอ้างอิง

[1] Ahmed Ali, K, Idayu Ahmad, M., and Yusup, Y. (2020). Issues, Impacts, and Mitigations of Carbon Dioxide Emissions in the Building Sector. *Sustainability*, 12, 7427 : 1-11.

[2] กรมอุตุนิยมวิทยาประเทศไทยเข้าสู่ฤดูร้อน 5 มีนาคม 2566. [ระบบออนไลน์], แหล่งที่มา <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG230303153624010/>, เข้าดูเมื่อวันที่ 02/12/2567.

[3] UNITAR. (2015). The Scientific fundamentals of climate change. United Nations Institute for Training and Research.

[4] UN เผย ก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศโลก ปี 2565 พุ่งสูงทุบสถิติ, [ระบบออนไลน์], แหล่งที่มา <https://www.thairath.co.th/news/foreign/2741101>, เข้าดูเมื่อวันที่ 02/12/2567.

[5] จูติรัตน์ ยะอนันต์. (2565). การดำเนินการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย ศึกษากรณีการประชุม วิทยาศาสตร์กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 26. *วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์*, 11(1): 81, 69-108.

[6] ผู้จัดการออนไลน์. ส่นพ.เผยปี 65 ไทยปล่อยก๊าซคาร์บอนฯ เพิ่มแค่ 1.5% ตาม ศก.ที่ฟื้นตัว, [ระบบออนไลน์], แหล่งที่มา <https://mgronline.com/business/detail/9660000024744>, เข้าดูเมื่อวันที่ 02/12/2567.

[7] ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). ทำความรู้จักมาตรการเพื่อสิ่งแวดล้อม : ภาษีคาร์บอนในประเทศ. *Econ Analysis*, [ระบบออนไลน์], แหล่งที่มา <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/intro-Co2-Tax-z3354.aspx>, เข้าดูเมื่อวันที่ 02/12/2567.

[8] สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.). มาตรการปรับคาร์บอนก่อนเข้าพรมแดน (CBAM) ของสหภาพยุโรป และผลกระทบต่อธุรกิจในประเทศไทย, [ระบบออนไลน์], แหล่งที่มา <https://www.sec.or.th/>

<TH/Template3/Articles/2566/220866.pdf>, เข้าดูเมื่อวันที่ 03/12/2567.

[9] มจรัส ใจกล้า. (2565). กลไกการปรับคาร์บอนก่อนเข้าพรมแดนของสหภาพยุโรป. *Tax Policy Journal*, 2 (23), 1-4.

ประวัติผู้เขียนบทความ

ชื่อผู้วิจัย : ดร.วชิรพงศ์ ศรีเจริญวงศ์

คุณวุฒิ : ปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

น.ม.นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ร.อ.การจัดการภาครัฐและเอกชน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประกาศนียบัตรวิชาว่าความ สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์

ปธ.ม.การภาษีอากร มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

บช.บ.การบัญชี มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

น.บ.นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ชื่อผู้วิจัย : นายณัฐวุฒิ ปฐมสิทธิรักษ์

คุณวุฒิ : น.ม. บริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัย
รามคำแหง

ประกาศนียบัตรวิชาว่าความสหภาพ
ความในพระบรมราชูปถัมภ์

น.บ. นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บธ.บ. บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม

กำลังศึกษา บธ.ด.(บริหารธุรกิจ)

มหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์

ชื่อผู้วิจัย : นางสาวอรอนงค์ เกียรติ-พิศาลสกุล

คุณวุฒิ : น.ม. การค้าระหว่างประเทศ Queen Mary
University of London

น.บ.ท. นิติศาสตร์ สำนักอบรมศึกษา

กฎหมายแห่งนิติบัญญัติสภา

ประกาศนียบัตรวิชาว่าความ สถาปนายความ

ในพระบรมราชูปถัมภ์

น.บ. นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ